

**METSO -
UUSI TOIMINTATAPA
LUONNONSUOJELUUN
METSIEN MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMISEKSI**

METSO - UUSI TOIMINTATAPA LUONNONSUOJELUUN

METSIIEN MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMISEKSI

Vuosina 2003-2007 toteutettu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSO on luonut uuden ajattelutavan suomalaiseen luonnonsuojeluun. Viranomaislähtöinen suojelukohteiden toteuttaminen on muuttumassa kysynnän ja tarjonnan pohjalta tapahtuvaksi sopimiseksi tai kaupankäynniksi. Metsänomistajat vastaavat yhteiskunnan kysyntään tarjoamalla suojeluun ekologisesti arvokkaita metsiään. Avainsana on vapaaehtoisuus. METSOon liittyvän laajan arviointi- ja tutkimustoiminnan perusteella voidaan todeta, että METSOsta tuli menestys, joka on tarpeen ulottaa koko Etelä-Suomeen.

VAPAAEHTOISUUS AVAINSANA

METSO - Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma – oli valtioneuvoston päätöksellä vuosina 2003 – 2007 toteutettu kokeiluohjelma Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lounais-Lapin metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi.

METSOssa kokeiltiin uusia, metsänomistajien vapaaehtoisuuteen pohjautuvia luonnonsuojelun keinoja. Viranomaislähtöinen suojelukohteiden hankinta muutettiin kysynnäksi, johon maanomistajat vastasivat tarjoamalla ekologisesti arvokkaita metsiään suojeluun. Suojelusta tehtiin neuvottelujen jälkeen sopimus molempia osapuolia tyydyttävien ehdoin.

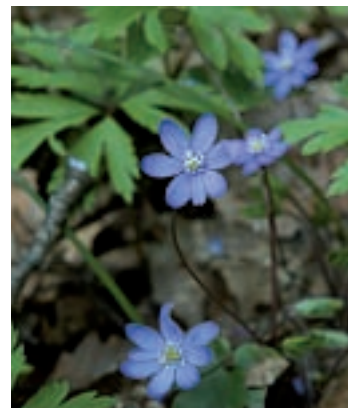
YHTEISTOIMINNALLA TULOKSIA

METSO-ohjelmaan kohdistui alusta asti paljon odotuksia. METSOlla on ollut koko ohjelman toteutuksen ajan yhteiskunnan eri tahojen laaja tuki. Yhteistointi ja ns. verkostoituminen eri organisaatioiden

kesken kehittyi huomattavasti METSO:n ansiosta. Ympäristökeskusten ja metsäkeskusten yhteistyö löysi uusia muotoja, ja metsänomistajat sekä etu- ja kansalaisjärjestöt olivat aktiivisesti mukana paikallistasoilla. Myös tiedon levitykseen ja viestintään panostettiin huomattavasti.

SUOJELUMYÖNTEISYYS YLLÄTTI

METSO:n vapaaehtoisuuteen perustuva lähestymistapa on muuttanut metsänomistajien suhtautumista luonnonsuojeluun aiempaa myönteisemmäksi. Metsänomistajat olivat valmiita suojelemaan metsiään, kun suojelusta tarjottiin käypä korvaus. Kun lisäksi metsänomistaja sai halutessaan säilyttää maan omis-

AHTI KOTISAARI

tusoikeuden itsellään, sopimuksia alkoi syntyä nopeasti. Myös myyntiin, aluevaihdoksiin ja pitkäaikaisiin sopimuksiin johtaneita suojelusopimuksia tehtiin. Yhteistoiminnan ansiosta eräät hankkeet ulottuivat yli tilarajojen. Suurten, satojenkin hehtaarien suurusten, metsien monimuotoisuutta turvaavien aluekokonaisuuksien - yhteistoimintaverkoston - aikaan saamista on Suomen pientilavaltaisessa ja pienikuvoisessa metsätaloudessa pidettävä merkittävänä.

MONITAHOINEN OHJELMA

Osana METSOa lainsäädäntöä ja metsien hoidon ohjeistoa on uudistettu entistä enemmän suojelua korostavaksi. Lisäksi METSO-alueella selvitettiin valtion talousmetsien luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet. Kartoituksissa löytyi jo aiemmin talousmetsistä suojeluun siirrettyjen alueiden lisäksi 5 000 hehtaaria sellaisia metsiä, joiden luonnonsuojelullisbiologiset

arvot olivat merkittävät. Monimuotoisuuden turvaamista valtionmailla tehostettiin myös suunnittelussa. Luonnonsuojelualueiden luontoarvot kartoitettiin ja suojelualueiden laatua parannetaan muuttamalla alueita takaisin luonnontilan kaltaisiksi ns. ennallistamisen avulla.

ENNALLISTAMALLA LUONNONTILAISEKSI

Ennallistamisella pyritään lisäämään niitä luonnonsuojelun piirteitä, jotka ovat tärkeitä monimuotoisuuden kannalta. Kangasmetsissä sellaisia ovat lahoppuun määrä, järeät haavat ja puuston vaihteleva rakenne. Yhtenä ennallistamiskeinona kokeiltiin täysipuustoitusten metsien polttamista. Soilla ennallistaminen palauttaa suon luonnontilaisen kaltaiseksi muutamassa vuodessa, kun ojat täytetään tai tukitaan. METSO oli laaja-alainen, monella rintamalla samanaikaisesti etenevä ohjelma, jolla kartoitettiin tehok-

AHTI KOTISAARI

Kolme vuotta metsäpalosta: alue oli arvokas monille lajeille, kun palaneet puut jätettiin korjaamatta, ja sopi hyvin luonnonarvokaupan kohteeksi.

kaasti uudet metsien monimuotoisuuden turvaamisen keinot ja luotiin edellytykset niiden laajemmalle käyttöön ottamiselle. Lisäksi ohjelmassa haettiin keinoja parantaa suojelualueiden biologista tilaa. METSO-ohjelma käsitti kaikkiaan 17 toimenpidekokonaisuutta. Sen budjetti (2003-2007) oli 65 miljoonaa euroa.

METSOSTA TULI MENESTYSTARINA

METSO oli haastava kokeilu, mutta siitä tuli menestystarina. METSOssa tehtiin rohkeasti uusia avauksia, joiden onnistumisesta ei voitu olla ennakolta varmoja. METSOssa tuoteistettiin pitkälle uusia menettelytapoja, jotka saattavat toimia muissakin Suomen kaltaisissa maissa. METSO-tunnuksessa tiivistyy

Suomen uusi, onnistunut ratkaisu moniin metsien suojelun ja talouskäytön yhteensovittamisen haasteisiin.

VAHVA TUTKIMUS TUKENA

METSO-ohjelmaa tuettiin mittavilla tutkimusohjelmilla. Tutkimusta tarvitaan myös jatkossa, jotta kehittämiselle saadaan vahva tietopohja. Tähän mennessä METSON seurannan ja arvioinnin edellyttämään tutkimukseen on suunnattu varoja kaikkiaan noin 20 miljoonaa euroa. Pääosan muodostavat monimuotoisuusohjelma MOSSE (2003-2006), jossa metsäaiheilla oli suurin osuus, sekä puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimusohjelma PUTTE (2003-2007).

AHTI KOTISAARI

TEEMU RINTALA

Ketokorppilude (S. leucocephalus) elelee erilaisilla kellokasveilla. Luteet tunnetaan heikosti ja niitä tutkitaan PUTTE-tutkimusohjelmassa.

AHTI KOTISAARI

METSO LYHYESTI

METSO:n arvioinnin ja tutkimustulosten pääviesti on, että METSO onnistui luomaan uuden toimintatavan luonnonsuojeluun ja talousmetsien monimuotoisuuden turvaamiseksi. METSO oli luonteeltaan kokeilualueilla toteutettu uusien menetelmien testaus. Alueellisesti rajattuina kokeiluhankkeet osoittivat, että vapaaehtoiset keinot toimivat ja metsänomistajien omaan halukkuuteen pohjautuva metsien monimuotoisuuden turvaaminen on mahdollista. Alueita tarjottiin suojeluun enemmän kuin määrärahojen puitteissa voitiin toteuttaa, suojellut alueet ovat ekologisesti arvokkaita, ja erilaisilla yhteistyöverkostoilla suojelun piiriin voitiin saada suuriakin kokonaisuuksia, kun metsänomistajat ja organisaatiot puhalsivat yhteen hiileen. Metsänomistajien suojeluhalukkuus osoittautui suureksi, kun monimuotoisuuden suojelusta maksetaan käypä korvaus ja he itse saavat olla asiassa aloitteentekijänä ja tasavertaisena neuvottelukumppanina.

METSO lisäsi metsien suojelun yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä. Metsäluonnon monimuotoisuuden suojelu ja metsien kestävä käyttö nähdään Suomen metsätalouden ja metsäteollisuuden kilpailuetuna kansainvälisillä markkinoilla. METSO:n toimintatavoilla on laaja kannatus ja niiden ottamista käyttöön koko maassa pidetään tärkeänä.

METSO:n avulla Suomi täyttää entistä tehokkaammin myös kansainvälisiä velvoitteita.

UUSI OHJELMA METSON POHJALTA

METSON kokemusten pohjalta valtioneuvoston päätettäväksi valmistellaan uusi Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma (2008-2016). Ohjelma tähtää monimuotoisuuden tilan oleelliseen parantamiseen erityisesti Etelä-Suomessa. Monimuotoisuusohjelma viedään valtioneuvoston päätettäväksi samanaikaisesti Kansallisen metsäohjelman tarkistamisen kanssa. Metsien monimuotoisuuden turvaamisesta halutaan näin tehdä luonnollinen osa metsien, maamme tärkeimmän uusiutuvan luonnonvaran, kestävää hoitoa ja käyttöä.

Metsänomistajille vapaaehtoinen suojelu tarjoaa vaihtoehtoisen tavan käyttää metsäomaisuuttaan, koska suojelulla on nyt kysyntää kotimaassa ja kansainvälisesti.

METSON VERKKOSIVUILTA TIETOA

METSON etenemisen vaiheet on tallennettu ohjelman verkkosivuille ja uutiskirjeisiin. Ne löytyvät osoitteilla www.mmm.fi/metso tai www.ymparisto.fi/metso. Sivuilla kerrotaan myös uuden ohjelman valmistelusta. Valmistelusta tiedotetaan myös sivulla www.ymparisto.fi/default.asp?node=20996&lan=fi.

AHTI KOTISAARI

Uhanalainen harjusinisiipi (Pseudophilotes baton) tarvitsee elinympäristökseen aurinkoisia paahderinteitä.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

mmm.fi

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ